

"Het idee dat niet-Joden gelijke rechten in deze staat hebben gaat in tegen de mening van de Torah, en geen vertegenwoordiger van de staat heeft het recht om tegen de Torah in te gaan" - Uitspraak van o.a. het rabbinaat van het leger.

Mensen die deze Nieuwsbrief lezen hebben al eerder kennis gemaakt met de merkwaardige verhoudingen in het onderwijs in Israël. Voor ons in Nederland is die situatie moeilijk voor te stellen. Vragen rond verschillende culturen leven natuurlijk ook in Nederland sinds de immigratie in de laatste 40 jaar. Maar naar de wet gescheiden scholen, leerprogramma's en financiering van onderwijs aan verschillende etnische of religieuze groepen is hier ondenkbaar. In Noord-Ierland en Engeland maakten recente onderzoeken duidelijk dat gescheiden onderwijs tot problemen leidt in de samenleving. Men zoekt er naar wegen om de segregatie juist terug te draaien. Israël gaat de omgekeerde weg. De politieke tendens gaat naar een groter nationalisme en naar segregatie volgens religie, etniciteit en geslacht. Ook de laatste minister van onderwijs, Gideon Sa'ar, dacht sterk in die richting. Hij werd in maart in de nieuwe regering opgevolgd door Shai Piron van de gematigde Lapid partij. Nieuwe hoop?

Niet-Joden ongelijkwaardig in 'Joodse staat'

Veel mensen in Israël menen, dat er in hun Joodse staat verschil moet zijn tussen Joden en niet-Joden. Wet- en regelgeving zijn in die richting geformuleerd, en de tendens is om de verschillen steeds groter te maken. Een van de factoren die daarbij een rol speelt is de snel groeiende gemeenschap van orthodoxe Joden. Bij de oprichting van de staat Israël in 1948 kregen zij grote voorrechten en onevenredige zeggenschap in de staat. Dat ging toen om een kleine groep, nu gaat het al om 700.000 mensen, dwz een tiende van de bevolking. Door die toezeggingen werd Israël nooit een moderne westerse democratie die de staat scheidt van geloof, etniciteit en geslacht. Niet-Joden zijn van vele functies en rechten uitgesloten. De rabbis beslissen onder andere wie er met wie mag trouwen in Israël.

Een voorbeeld: Onlangs speelde een rel rond het rabbinaat van de IDF, het Israëliëse leger. Die ondersteunde een boek dat door drie leidende rabbis uit het leger is geschreven. Zij vonden o.a. dat mezuzahs (tekstrollen uit de Torah, die op gebouwen worden aangebracht) ook in legergebouwen moesten hangen. Hun argument: *"Het idee dat niet-Joden gelijke rechten in deze staat hebben gaat in tegen de mening van de Torah, en geen vertegenwoordiger van de staat heeft het recht om tegen de Torah in te gaan"*. De rabbis moesten later gas terug nemen, maar veel mensen in Israël delen die mening.

Het onderwijs

Orthodox onderwijs

Wat betekent dat voor het onderwijs? Om te beginnen hebben orthodoxe Joden hun eigen scholen, betalen geen belasting en hoeven niet in het leger. Zij

vormen een afgesloten gemeenschap waar je moeilijk in- en uitkomt. Hun onderwijs is sterk op religieuze overdracht gericht. Binnen hun gemeenschap zijn segregatie en ongelijkheid nog verder doorgevoerd dan tussen Joden en niet-Joden. Bijvoorbeeld bij de scheiding naar geslacht.

De staat wil voorkomen dat de orthodoxen helemaal geïsoleerd raken in

eigen privé-scholen. Daarom werden openbare religieuze scholen gesticht. 65% van die scholen is inmiddels gescheiden naar geslacht. Sommigen al vanaf de eerste klas, anderen vanaf klas 3 of 4. Dat aantal is in de laatste 10 jaar verdrievoudigd. De orthodoxen proberen hun visie zo nodig met geweld aan de rest van de samenleving op te dringen. In hun wijken hebben zij eigen bussen, waar mannen en vrouwen gescheiden zijn, de vrouwen horen achterin. De laatste jaren waren er steeds weer incidenten met orthodoxe Joden. Bijvoorbeeld worden vrouwen en meisjes in openbare bussen of vanwege hun kleding lastig gevallen en bespuugd, of op straat gedwongen op één van de stoepen te lopen, zodat de mannen over de andere stoep kunnen gaan en niet verontreinigd worden door de vrouwen.

In steeds meer bussen moeten vrouwen achterin blijven.

Openbaar onderwijs

De belangrijkste scheiding in het openbaar onderwijs is die tussen Joden en Arabieren. Er zijn gescheiden scholen, lesboeken, financiële regelingen etc. Maar dat is niet de enige segregatie in het openbare leven. Het principe van ongelijkheid tussen mensen werkt ook tussen Joden onderling. Daar speelt bijvoorbeeld de vraag waar families oorspronkelijk vandaan komen: uit Rusland, uit Europa, uit Arabische landen of uit Afrika. Joodse Israëli's uit Ethiopië hebben hun eigen gewoonten en gebruiken, die problemen opleverden in de openbare scholen. Uit hun eigen kringen stonden nu mensen op die speciale programma's ontwikkelen om hen in het onderwijs te helpen en hun leraren te ondersteunen.

De verschillen tussen mensen werken in alle delen van de samenleving door als een sociale hiërarchie. Lager op de ladder dan de Arabieren staan de miljoen gastarbeiders met een tijdelijke verblijfsvergunning. Die zijn blijvend onzeker, want het is niet de bedoeling dat zij integreren, maar wel dat ze hun goedkope arbeid aanbieden. Het laagst in de hiërarchie staan de asielzoekers, de vluchtelingen, met name uit Afrika. Dit jaar werd bekend dat hun vrouwen jarenlang systematisch vaccines kregen met een middel dat hen onvruchtbaar maakte. Zij wisten daar niets van, hen werd verteld dat het nodig was voor hun gezondheid.

Segregatie-ideologie ontkracht

Zo heeft iedere groep een eigen (on-)rechtspositie. De politieke ideologie van ongelijkwaardigheid en segregatie gaat hier dus veel verder dan alleen de relatie tussen Joden en Arabieren. De druk in die richting wordt groter, en zo zijn er allerlei tendensen die zelfs de bestaande wetgeving overschrijden. Een voorbeeld is de druk van ex-minister Sa'ar op universiteiten om aankomende studenten bij hun inschrijving te dwingen om hun etnische afkomst, en het land van afkomst van hun ouders op te geven, hoewel de wet dat verbiedt.

Israëlische meisjesschool

Deze overheersende ideologie was een belangrijke reden om Ein Bustan op te richten. De ervaringen in Ein Bustan laten in toenemende mate zien wat politieke segregatie betekent in Israël. De lagere school van Ein Bustan moest sluiten, de kinderen naar gescheiden Joodse en Arabische scholen worden gestuurd. Nu lopen er processen tegen ouders die dat weigeren, u hebt er in deze Nieuwsbrief over kunnen lezen. Maar niet alleen Ein Bustan kwam tot de slotsom dat gescheiden onderwijs schadelijk is voor de samenleving. Er verschenen het laatste jaar meerdere onderzoeken die deze stelling bevestigen.

Onderzoek 1: – staatsonderwijs maakt intolerant en hooghartig

Één van de recente onderzoeken liet zien dat de helft van de Joodse jongeren vindt dat Arabieren niet dezelfde rechten verdienen als de Joodse Israëli's. 56% meent dat Arabieren niet in de kneset (het parlement) thuis horen, 60% vindt dat er sterke leiders nodig zijn en 46% ziet geen toekomst in Arabisch-Joods samenleven. (Haaretz 23 maart). Het is dan ook niet verwonderlijk dat steeds meer leraren bang zijn om vragen te bespreken als mensenrechten, meerderheid en minderheid, of inzicht willen geven in de Arabische cultuur.

Onderzoek 2: – nationale identiteit en tolerantie

De vorige minister van onderwijs Sa'ar liet drie jaar geleden een toen juist verschenen en goedgekeurd geschiedenisboek weer terugroepen en censureren. Zijn grootste bezwaren betroffen het hoofdstuk over de stichting van de staat Israël in 1948. Voor de Joodse Israëli's betekent dit hun onafhankelijkheidsfeest, voor de Arabische Israëli's hun "Nakba", de Katastrofe. Iedere verwijzing naar de Arabische kant van de zaak moest verwijderd worden, ook uit andere lesboeken, zelfs uit de boeken van de Arabische scholen. Sa'ar wilde het gevoel van nationale identiteit onder jongeren versterken, en dat zou niet mogelijk zijn wanneer zij over de andere kant van de zaak hoorden.

Precies die vraag werd de afgelopen jaren onderzocht door *dr. Tsafirir Goldberg* van de universiteit van Haifa. Hij vergeleek hoe het nationale identiteitsgevoel bij 180 Joodse en Arabische jongeren werd beïnvloed door de methodiek die het ministerie voorstaat, ten opzichte van twee alternatieve methodes: de empathische methode die studenten uitnodigt om zich in de andere partij in te leven, en de kritische methode die alle informatie kritisch onderzoekt. Ook keek hij naar de tolerantie en openheid voor het standpunt van de andere cultuur.

Het ministerie van onderwijs was niet blij met zijn onderzoek, en verbood Goldberg om in openbare scholen te werken, omdat de empathische en de kritische methoden in het openbaar onderwijs verboden zijn. Dat te onderzoeken zou dus geen zin hebben. Goldberg maakte daarom gebruik van assistenten.

De resultaten van het onderzoek zijn helder: De alternatieve methoden verzwakken het gevoel van nationale identiteit niet. De door het ministerie gevolgde autoritaire methodiek, die het standpunt van de Arabische kant doodzwijgt en doet alsof de eigen informatie objectief is, verzwakt de bereidheid tot dialoog en het zoeken naar een gezamenlijke oplossing. Dat geldt voor zowel de Joodse als de Arabische studenten. De door het ministerie gevolgde methodiek heeft dus alleen zin, wanneer je de dialoog en een gezamenlijk oplossing van het conflict wilt *voorkomen*.

Onderzoek 3 – Het beeld van de ander in schoolboeken

Een ander onderzoek door de universiteiten van Tel Aviv, Bethlehem en Yale in de US onderzocht het beeld van de ander in lesboeken in Israël en in Palestina. Het onderzoek verscheen onder de titel: "*Slachtoffer van het eigen standpunt?*" De onderzoekers komen tot de conclusie dat geen van beiden de andere kant onmenselijk voorstelt of oproept tot geweld. Het rapport van de onderzoekers verwijst naar het Wye River Memorandum, een overeenkomst die in 1998 getekend werd door Israël en de Palestijnse regering. Daarin is bepaald, dat Palestina alle vormen van aanzet tot geweld en terreur verbiedt, en alle uitdrukkingen in die richting zal tegengaan. Ook in de Israëlische wet staan zulke bepalingen.

Jongens en meisjes gaan gescheiden naar de schoolbus

Het rapport kreeg veel kritiek. Het werd aan de ene kant door het ministerie van onderwijs geboycot en door het ministerie van strategische zaken meteen veroordeeld. Men voelde zich beledigd dat Israël en Palestina op ooghoogte werden onderzocht. Net als de toenmalige minister van buitenlandse zaken Livni die verklaarde dat de "De Palestijnen hun kinderen leren om ons te haten, en wij onze kinderen leren hun burens lief te hebben."

Aan de andere kant bekritiseert Nurit Peled-Elhanan, professor in taal en pedagogie het onderzoek. Volgens haar gaan de onderzoekers voorbij aan de realiteit dat Palestina illegaal bezet is, en alle bepalingen vanuit die ongelijkwaardige verhouding zijn opgelegd. Israël is door de UN meermaals daarop aangesproken en veroordeeld. De Palestijnse schoolboeken zijn intensief gecontroleerd door Israël, de EU en de US, die hen financieren. Die landen zijn niet neutraal ten opzichte van het vraagstuk. Het onderzoek keek alleen naar feitelijke informatie, niet naar de context, de interpretaties, de beeldvorming.

Onderzoek 4 – geraffineerde beeldvorming

Peled-Elhanan publiceerde zelf in augustus 2012 een uitgebreide studie naar dezelfde vraag onder de naam: "*Palestina in Israëlische schoolboeken.*" Daarin bekeek zij 17 schoolboeken voor geschiedenis, aardrijkskunde en maatschappijleer. Als expert op het gebied van "semiotics" (studie van tekens en symbolen) legde zij vele subtiele waarden en tendensen bloot.

Haar studie kwam tot heel andere conclusies dan de boven genoemde. In de Israëlische schoolboeken worden Palestijnen systematisch voorgesteld als negatief en inferieur. Dat gebeurt op een schijnbaar neutrale manier in woord en beeld, bv door uitsluiting en weglatingen. Zo vond zij in géén van de Israëlische schoolboeken ook maar één positieve opmerking over cultuur, religie, gebruiken of geschiedenis van de Palestijnen. Wanneer er al over Palestijnen werd geschreven, dan werden zij voorgesteld als terroristen, vluchtelingen of primitieve keuterboertjes. Vaak wordt gesproken over "het Palestijnse probleem", wat Pelled-Elhanan zeer verontrustend vindt. Het is nog maar 60 jaar geleden dat gesproken werd over het "Joodse probleem."

Joodse religieuze mannenklas in Kiryat Ono

De Joodse misdaden worden niet allemaal verzwegen, maar wel gebagatelliseerd. Een citaat: "Deir Yassin werd volgens de Palestijnse mening tot een mythe....een afschrikwekkend negatief beeld van de Joodse veroveraars in de ogen van de Israëliische Arabieren". Het gaat hier dus vooral om het negatieve beeld, niet om de veroordeling van de wreedheden zelf. Men schrijft over de Arabische 'mening' terwijl de eigen mening als objectief wordt gepresenteerd. Deir Yassin is één van de tientallen Palestijnse dorpen die werden vernietigd in de oorlog van 1948 door Joodse terreurgroepen. Rond honderd mannen, vrouwen en kinderen werden tegelijk afgeslacht. In alle boeken die deze gebeurtenis noemen wordt die vergoelikt als een noodzakelijke daad want – volgens zo'n schoolboek: "de afslachting van vreedzame Palestijnen was nodig, omdat daardoor vele Palestijnen vluchtten. Dat maakte het mogelijk om een coherente Joodse staat te stichten."

700.000 Palestijnen verdreven in 1948

De Israëliische overheid pleegt politiek misbruik in het onderwijs door kinderen doelbewust op te voeden met verdraaide voorstellingen en onverschilligheid, hooghartigheid en haat tegenover zijn bureu.

De ideologie, niet de staat is het probleem

De conclusie die verder uit bovenstaande overwegingen getrokken kan worden, is dat de ideologie van een op afkomst en etniciteit gebaseerde staat destructief en corrumperend werkt op de integriteit van een hele samenleving. De problemen beperken zich niet tot de relatie tussen Joden en Arabieren. Zelfs wanneer Israël een etnisch "zuivere" Joodse staat zou zijn, wat vele Joden wensen, dan is het probleem van de ongelijke rechtsverhoudingen op basis van afkomst, religie en geslacht niet opgelost. Die strijd wordt juist nog grimmiger wanneer etnische verscheidenheid en liberale elementen verdwijnen. Dan moet men intern op zoek naar vijanden. Het gaat dus niet om de vraag of Israël als Joodse staat bestaansrecht heeft en het recht heeft zich met alle middelen te "verdedigen". (Een staat zonder vastgestelde grenzen en zonder grondwet). Het gaat om de gelijke grondrechten van ieder mens in welke staat dan ook, of die nou Palestina of Israël heet.